

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ПОЛЬСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК
ФУНДАЦІЯ РОЗВИТКУ ДВОМО
ВНОСТІ «EDUNOWA»

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Збірник тез доповідей
V Міжнародного науково-методичного семінару
та матеріалів Олімпіади знань про Польщу
«Луцькі Діалоги з польською культурою – 2024»*

Київ – Луцьк – Варшава, 14–18 жовтня 2024 року

Луцьк
Вежа-Друк
2024

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри
полоністики і перекладу
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 3 від 15 жовтня 2024 року)

ОРГАНІЗАТОРИ:

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України
Полоністичний Бюлетень Польської академії наук
Фундація розвитку двомовності «Edupova»
Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Інститут Польщі
Факультет філології та журналістики
Навчально-наукова лабораторія українсько-польського перекладу
Навчально-науковий інститут неперервної освіти

Голова оргкомітету:

Анатолій Цьось, ректор Волинського національного університету імені Лесі Українки, доктор фізичного виховання і спорту, професор, заслужений діяч науки і техніки України.

Наукові керівники:

Наталія Богданець-Білокаленко, доктор педагогічних наук, завідувач відділу навчання мов національних меншин і зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України;

Світлана Сухарєва, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету, координатор Інституту Польщі;

Наталія Цьолик, кандидат філологічних наук, доцент кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету, координатор Інституту Польщі, завідувач Науково-навчальної лабораторії українсько-польського перекладу;

Лілія Лавринович, декан факультету філології та журналістики, кандидат філологічних наук, доцент, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Світлана Степанюк, завідувач відділу гуманітарних дисциплін, Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти;

Олег Дикий, директор Навчально-наукового інституту неперервної освіти ВНУ ім. Лесі Українки, кандидат педагогічних наук, Волинський національний університет імені Лесі Українки.

С 34 **Стан і перспективи методики вивчення польської мови у закладах середньої та вищої освіти:** зб. тез доповідей ; Київ – Луцьк – Варшава, 14–18 жовт. 2024 р. – Луцьк : Вежа-Друк, 2024. – 257 с.

Тези міжнародного семінару (14–18 жовтня 2024 року, Інститут педагогіки НАПН України - Волинський національний університет імені Лесі Українки - Полоністичний бюлетень ПАН) присвячені дослідженню методики викладання польської мови у закладах середньої та вищої освіти, її лінгвістичним, літературознавчим і перекладознавчим аспектам, а також зв'язку з іншими суміжними дидактичними дисциплінами. Звернено увагу на інноваційні методи вивчення іноземної мови в умовах цифрового розвитку суспільства. Для науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних закладів вищої освіти та вчителів загальноосвітніх шкіл.

УДК 373.016:811.162.1+811.162.1:378.016(08)

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024

© Факультет філології та журналістики, 2024

© Інститут Польщі, 2024

© Навчально-наукова лабораторія українсько-польського перекладу, 2024

© Навчально-науковий інститут неперервної освіти, 2024

© Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, 2024

ЗМІСТ

Baj Olena, Sterenczuk-Bohdanowa Natalia	
Ludowy styl mówienia w powieści Władysława Reymonta «Chłopi».....	6
Krzysztof Nadija	
Obraz polskiego miasta w trylogii kryminalnej Zygmunta Miłoszewskiego.....	10
Бай Олена	
Творчий шлях В. Шимборської до Нобелівської премії	13
Білань Ірина (науковий керівник: Бай Олена)	
Складносурядні синтаксичні зв'язки в романі Миколи Лозинського «Книга»	16
Боднарчук Ірина (науковий керівник: Сухарєва Світлана)	
Особливості молодіжної тематики у повісті Ізабелли Сиви «Смак свіжої малини»	19
Будько Мар'яна (науковий керівник: Полежаєва Тетяна)	
Фраземіка в контексті творчості Віслави Шимборської	22
Вакуліна Карина (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Зародження епохи позитивізму в Польщі в ХІХ ст.....	27
Васейко Юлія, Котушко Ірина	
Функції прикметників на позначення емоцій у романі «Вогнем і мечем».....	30
Василенко Юлія (науковий керівник: Полежаєва Тетяна)	
Особливості найпопулярніших польських молодіжних сленгізмів	34
Васянович Ганна (науковий керівник: Вікторія Остапчук)	
Мотивна парадигма фразок Станіслава Кошевського.....	37
Вишневська Оксана	
До питання інтерпретації поетичного тексту здобувачами освіти.....	40
Горела Карина (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Візія України у творчості Богдана Юзефа Залеського	44
Грицевич Юрій	
Полонізми в тексті повісті «Царівна» О. Кобилянської.....	48
Давидюк Софія-Олександра (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Авторські неологізми у творчості Ю. Тувіма.....	52
Демусь Аліна (науковий керівник: Бай Олена)	
Сленгова лексика в сучасному польському медіапросторі	57
Демченко Наталія, Чала Анна	
Мовні засоби впливу в сучасній польській рекламі: лексичні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні	60
Діхтярук Ганна (науковий керівник: Васейко Юлія)	
Маніпуляції в медіапросторі: специфіка функціонування	65
Дудай Каріна (науковий керівник: Яручик Віктор)	
Грамаітичні трансформації під час перекладу публіцистичних текстів видання «Gazeta Wyborcza» на українську мову.....	68
Дудник Альбіна (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Творчість Адама Міцкевича раннього періоду	72
Кійко Дарія (науковий керівник: Полежаєва Тетяна)	
Стилістичні засоби реалізації польських прислів'їв і приказок про добро і зло в польській мові	75
Климчук Марія (науковий керівник: Бай Олена)	
Мовно-стилістичні особливості пейзажної лірики Яна Каспровича.....	78
Кметь Надія (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Проблематика поетичної творчості Антонія Слонімського	81
Колган Олена, Колган Тетяна	
Розвиток країнознавчої компетентності студентів засобами краєзнавства під час вивчення польської мови як іноземної.....	85
Колеснікова Юлія	

Формування загальнокультурної компетентності засобами взаємодіяції історико-полоністичного контенту: виклики, можливості, перспективи	89
Кушнарєва Марина, Маторіна Наталя	
Про використання вчителем-словесником <i>перекладацької лабораторії</i> як активної форми навчання у ЗЗСО	94
Лоза Юлія (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Картини української природи й побуту в поемах Юліуша Словацького «Beniowski» «Sen srebrny Salomei»	99
Ляшук Наталя (науковий керівник: Васейко Юлія)	
Мовні засоби впливу в сучасній польській рекламі: лексичні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні	102
Ляшук Наталя (науковий керівник: Вишневська Оксана)	
Перекладацька версія Дмитра Павличка вірша «Tumczasem» Ципріяна-Каміля Норвіда	105
Мазурчук Олег	
Фізичне виховання як необхідний компонент інтегрального розвитку студента-полоніста.....	109
Маторіна Наталя	
Актуальний дидактичний матеріал у контексті вивчення польської мови та літератури у ЗВО (на матеріалі творчої спадщини Бруно Шульца).....	112
Махновець Дарина (науковий керівник: Вишневська Оксана)	
Вербальне наповнення вірша «Samotność» Ципріяна Каміля Норвіда та його перекладу українською мовою.....	115
Мельник Валерія (науковий керівник: Васейко Юлія)	
Аудіовізуальний переклад з польської на українську мову серіалу «Dziewczyny ze Lwowa»/«Наші пані у Варшаві»	119
Мельник Людмила (науковий керівник: Остапчук Вікторія)	
Еквівалентність перекладу польських фразеологізмів українською мовою	124
Михалюк Юлія (науковий керівник: Вишневська Оксана)	
Перекладацька рецепція вірша «Liczba Pi» Віслави Шимборської.....	127
Музичук Аліна (науковий керівник: Сухарєва Світлана)	
Феміністичні мотиви польської жіночої прози	131
Новосад Вероніка (науковий керівник: Васейко Юлія).	
Засоби реалізації категорії ввічливості у діловому польському спілкуванні	134
Онопрійчук Олександра (науковий керівник: Вишневська Оксана)	
Перекладознавчий аналіз вірша «Spartakus» Ципріяна Каміля Норвіда	137
Остапчук Вікторія	
Мовні ресурси відтворення в перекладі словесно-образної структури оригіналу (на матеріалі поеми А. Міцкевича «Pan Tadeusz» і перекладу М. Рильського).....	140
Панас Вікторія (науковий керівник: Вікторія Остапчук)	
Інтерактивні методи викладання польської мови для іноземців: традиційний vs інноваційний підхід	143
Пашкевич Катерина (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Інтерактивні методи викладання польської мови для іноземців: традиційний vs інноваційний підхід	147
Полежаєва Тетяна, Дубій Ангеліна	
Польський сленг і його джерела.....	150
Сахарук Анастасія (науковий керівник: Вишневська Оксана)	
Порівняльний аналіз поезії Віслави Шимборської «Trochę o duszy» та її перекладу	154
Сідельник Вікторія (науковий керівник: Вишневська Оксана)	
Вірш «Czemu nie w chórze?» Ципріяна Каміля Норвіда та переклад Дмитра Павличка: зіставний аналіз.....	157
Скібіцька Ольга (науковий керівник: Оксана Вишневська)	
Вірш «Możliwości» Віслави Шимборської та його переклад українською: зіставний аналіз.....	161
Скібіцька Ольга (науковий керівник: Цьолик Наталя)	
Лексичні особливості науково-технічного перекладу	164

Срюбко Ірина (науковий керівник: Вікторія Остапчук)	
Лексико-семантичне поле концепту <i>любов</i> (<i>miłość</i>) у польській та українській фразеології	166
Сухарєва Світлана	
Міжнародний проєкт як метод формування перекладацьких здібностей полоніста: досвід і перспективи.....	169
Сухарєва Світлана, Кваша Оксана	
Ідейні цінності «покоління Колумбів» до проблеми актуалізації творчості воєнних літераторів	172
Темнікова Інна, Темніков Володимир, Маторіна Наталя	
Міжпредметні мовно-літературні зв'язки на заняттях зарубіжної літератури як шлях до більш ґрунтовного розуміння художнього твору (на матеріалі творчості польських письменників).....	175
Толошна Альона (науковий керівник: Полежаєва Тетяна)	
Подолання культурної травми в жанрі горор (на прикладі роману І. Остаховича «Noc żywych Żydów»).....	180
Цьолик Наталія	
Розвиток умінь нотування у послідовному перекладі: початкові вправи як основа ефективного методу.....	183
Цьолик Наталія, Михалюк Юлія	
Анімалістичні образи у фразеології: порівняльний аналіз українських та польських виразів.....	186
Чепурко Софія (науковий керівник: Вишневська Оксана)	
Лексичний та композиційний аналіз вірша «Allegro ma non troppo» Віслави Шимборської та його перекладу на українську мову.....	189
Чепурко Софія (науковий керівник: Цьолик Наталія)	
Фальшиві друзі перекладача у фразеології (польсько-англійський контекст).....	191
Шелудченко Світлана, Яручик Олесь	
The importance of critical thinking in foreign language lessons.....	194
Шкарадюк Тетяна (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Проблема еволюції стилю Стефана Жеромського.....	198
Шнит Юлія (науковий керівник: Бай Олена)	
Теоретичні аспекти вивчення словесно-психологічного портретування.....	202
Шостак Мар'яна (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Творча концепція Яна Лехоня.....	205
Шумик Анна (науковий керівник: Вишневська Оксана)	
Порівняльний аналіз поезії «Kot w pustym mieszkaniu» Віслави Шимборської та його перекладу українською.....	210
Шумик Анна (науковий керівник: Цьолик Наталія)	
Економічна та юридична лексика в контексті польсько-українського перекладу	213
Шумська Інна (науковий керівник: Лавринович Лілія)	
Відображення травми в художньому репортажі Вітольда Шабловського «Sprawedliwy zdrajsu»	216
Яручик Віктор, Волочнюк Ірина	
Специфіка кіноперекладу: види та проблематика.....	219
Яручик Олесь (науковий керівник: Шелудченко Світлана)	
Концепція критичного мислення в освіті	224
Яручик Олесь (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Методи розвитку критичного мислення учнів на уроках іноземної мови	228
Яручик Ольга	
Techniki nauczania czytania w języku obcym.....	232
Яручик Ольга, Верейко Іванна	
Багатогранність образу України в збірках Ю. Лободовського «Пісня про Україну» та «Золота грамота»	236
Materiały olimpiady «Łuckie Dialogi z Kulturą Polską – 2024» (uloż. Jerzy Kowalewski).....	241

Олена Бай – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки

Творчий шлях В. Шимборської до Нобелівської премії

Поетична філософія Віслави Шимборської формувалася на основі ключових етапів її життєпису. Саме внаслідок цього склалися принципи її мислення, світобачення, світовираження, які динамічно та неспинно змінювалися. Від молодіжних радикальних поглядів комуністичного спрямування письменниці перейшла до скрайньо негативного налаштування до ПРН-івської системи в Польщі, проте система її художніх образів не змінювалася так кардинально, адже вона завжди була на боці універсального гуманізму.

Адам Кулявик, вивчаючи філософський підхід авторки до життя, слушно зауважує: «Шимборська нікого ніколи не прагне переконувати. Вона ставить проблеми, задає запитання, як кожна розумна людина, але відповідає на них не маючи на увазі власне себе, не шукає нашого визнання, оскільки позитивних чи принципових відповідей на старе грецьке запитання дати не може. Поетеса задає запитання собі і собі на них відповідає, насправді так і не даючи відповіді, бо не може бути відповіддю вказівка на «незрозумілу випадковість» чи парадокс» [1].

Парадоксальне сприйняття людського буття виражене у таких відомих фразах письменниці, які стали сентенціями: «*I jest nam odmówiony idiotyzm doskonałości*» («Cebula»), «*jeszcze nie mamy czasów tak pogodnych, żeby na twarzy gościł zwykły smutek*» («Uśmiechy»), «*Istota ludka smutna jest z natury, na taką czekam i cieszę się z góry*» («Uśmiechy»), «*Duszycko, tylko wątpiąc w zaświaty, szersze masz perspektywy*» («Nad Styksem»), «*był idealny przestał sobie wystarczać*» («Platon, czyli dlaczego») тощо. На основі цих суперечностей фактів і прагнень, реальності та можливостей доходимо до висновку про існування в творчості В. Шимборської особливого виду парадоксу – епістемологічного, який переростає в екзистенційні пошуки суті життя.

Важливим етапом людського життя, на думку Шимборської, є помирання та смерть, до якої вона ставилася без боязні чи трепету, а як

до звичайної справи, яка є натуральним порядком речей. Поетеса ще на початку свого творчого шляху, в одній із перших збірок («Сіль», 1962 р.) створила епітафію для самої себе, заклавши в неї автопортрет скромної, вимогливої до себе і самокритичної особи, яка любила іронію та самоіронію. Зокрема, у вірші в перекладі А. Савенця читаємо:

*Тут спочиває старосвітська, наче кома,
дециці віршів авторка. Їй спокій від утоми
земля надати зволила, і то дарма, що труп
до жодної не входив із літературних груп.
Та їй ліпшого нічого її склеп не чепурить,
ніж ці римовані рядки, сова та подорожник.
Дістань із кейса електронний мозок, подорожній,
над долею Шимборської задумайся на мить [3, с. 28].*

Цими поетичними рядками авторка підтвердила запропоновану у творчості концепцію минулості людського світу, в якому є так багато радісних і сумних моментів, що не варто їх сприймати трагічно чи з надмірним ентузіазмом. Її випадковості – давно заплановані вищими силами події, які залишається тільки приймати із вдячністю, спокоєм та значною долею гумору. Тому ставлення до себе самої авторка переносить на оточення – близьке середовище, країну, Європу, світ. У вірші «Люди на мосту» вона констатує цю візію таким чином:

*Дивна планета, і дивні ці люди на ній,
Підвладні часові, але не хочуть його визнавати.
Знають способи, як виразити свій спротив... [3, с. 122].*

Іронічно відтворена картина співжиття усіх живих істот на землі у поезії В. Шимборської «Подія», де ніхто не несе відповідальності за вбиту антилопу. Поетеса докірливо і насмішливо у цій ієрархії частин буття визначає людину як новий вид – *homo sapiens innocens* (невинну розумну людину) [3, с. 176]. Йдеться не про звичайну гру слів заради рими, а про докір, який висловлює Шимборська щодо всього людства, закликаючи його до співвідповідальності. Поки що ситуація не найкраща, яка зазначає письменниця, оскільки «*На питання, хто винен, нічого, тільки мовчання*» [3, с. 175]. Мається на увазі не лише екологічна катастрофа світу (хоча авторка сигналізує і її загрози), а загальне розуміння людиною свого місця у створеному світі. В. Шимборська наголошує на порушенні людьми загальних світових законів.

Хоча людські істоти у Шимборської дуже узагальнені (як у вірші «Якісь люди»: «*якісь люди в утечі від якихось людей*» [3, с. 164]), її

слово було настільки переконливе, що світ почув її, нагородивши в 1996 р. літературної премією Альфреда Нобеля за значні досягнення в зміцненні людської спільноти. Шимборська прийняла цю нагороду критично, оскільки завжди вимогливо ставилася до власних книг і не шукала минущої слави. Проте, аналізуючи її антропологію, варто піти за голосом поетеси і *«не жаліти питань на жодну відповідь, якщо вони про життя»* [3, с. 152].

Узагальнюючи, на початку творчого шляху в поезії Віслави Шимборської можна простежити тяжіння до актуальної в той час тематики політико-публіцистичного характеру. Згодом її поезія знаходить виразний філософський заряд.

В. Шимборська використовує, головним чином, ліричні форми. Лаконічний і витончений стиль її віршів, заснованих на точно вибудованих метафорах і часто несподіваних кінцівках, вміло поєднує в собі дотепний жарт і гру слів з рефлексивними сплесками. Зберігаючи скептичну дистанцію від старих і сучасних літературних прийомів, вона домагається великої вражаючої сили поетичного слова. Творчість її користується великою популярністю у читачів.

Література

1.Kulawik A. Filozofowanie Szymborskiej [Źródło elektroniczne]. URL: <https://ruj.uj.edu.pl/server/api/core/bitstreams/1dd0fc98-a24d-4241-b0a6-3272b05d814b/content> (data dostępu: 09.08.2024).

2.Szymborska W. Ludzie na moście. Warszawa : Czytelnik, 1988. 44 s.

3.Szymborska W. Sto wierszy – sto pociech. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1997. 336 s.

4.Szymborska W. Wiersze wybrane / Wyb. i ukł. Autorki. Kraków : Wydawnictwo A5, 2000. 364 s.